

RITAHARJUN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUS- SUUNNITELMA 2019-2020

JOHDANTO

Ritaharjun koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Kaikkia osapuolia kuullaan suunnitelman laadinnan aikana. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain. Rehtori vastaa tiedottamisesta, joka koskee suunnitelman laatimista ja sen toteutumista.

SELVITYS RITAHARJUN KOULUN OPPILAIEN YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOTILANTEESTA

Ritaharjun koululla on painopistealueet, joista yksi on tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tämän työn pohjalta on laadittu Ritaharjun taidonpolut (<https://prezi.com/4cjz7xm9odqf/ritaharjun-aidonpolut/>), jonne on kirjattu mm. vuosiluokittain tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle sekä esimerkkejä tavoitteiden toteuttamiseen. Nämä tavoitteet ovat myös tämän suunnitelman liitteenä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi Ritaharjun koululla toteutetaan vuosittain hyvinvointikysely, jonka avulla on saatu tietoa tasa-arvotilanteesta.

Lukuvuosina 2017-2018 ja 2018-2019 luokanopettajat ja -ohjaajat ovat tehneet omien luokkiensa kanssa luokan oman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Oppilaat työstivät tuotoksen aiheesta Unelmien koulu käsitellen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoja: *sukupuolten välinen tasa-arvo, esteettömyys, uskonto/vakaumus, monikulttuurisuus, vammaisuus, osallisuus, syrjintä, kiusaaminen ja kaveruus.*

KEVÄÄN 2019 HYVINVOINTIKYSELYN YHTEENVETO

Keväällä 2019 tehdyssä hyvinvointikyselyssä nousi esille useita tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä seikkoja. Osa oppilaista ja huoltajista koki, että luokassa kohdellaan vain osaa oppilaista tasa-arvoisesti ja toivoi tähän toimenpiteitä. Osa vastaajista kokee, että joihinkin oppimisympäristöihin liittyy haasteita, joihin pyritään hakemaan mahdollisia ratkaisuja. Henkilökunnasta osa kokee, ettei heillä ole koulupäivän aikana riittävästi aikaa kohdata kaikkia oppilaita.

TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI JA SUUNNITELMA LUKUVUODELLE 2019-2020

Toteutuneita ja mahdollisia tulevia toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi:

- Luokanohjaajat käyvät oppilaidensa kanssa läpi koulun järjestyssäännöt ja yleiset käyttäytymisohjeet koulussa syyslukukauden alussa
- Luokanopettajat/ohjaajat käyvät mahdollisesti oppilaidensa kanssa läpi lukuvuonna 2018-2019 tekemänsä luokan tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelman.
- Kasvatukselliset luokanohjaajan/luokanopettajan tunnit (eri teemoja)
- Koulupoliisin pitämä laillisuuskasvatustunti 8.luokkalaisille 7.11.2019
- Tukioppilaiden pitämät päivänavaukset (esim. syrjinnän vastainen päivä 1.3., Minna Canthin päivä, tasa-arvon päivä 19.3.)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle keväällä 2020 → toimenpiteet kyselyn pohjalta
- Kerhotoiminta
- Liikuntavälitunnit
- Päivänavaukset
- 7. -luokkalaisten ryhmäytymispäivät
- Yhteistyö nuorisotoimen kanssa
- Oppilashuoltoryhmän panostus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi
- Kaikki koulun tiimit tekevät omasta näkökulmastaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyötä
- Lapset puheeksi -menetelmä
- Syrjinnän vastainen peli luokanopettajan ja luokanohjaajan tunnille (Selitä Syrjimättä - suvaitsevainen sananselityspeli) © Saarela & Maskulainen

Yleisesti käytössä olevasta kalenterista ja Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) tapahtumakalenterista voidaan poimia aiheita päivänavauksiin ja muuhun opetukseen. Tällaisia päiviä ovat esimerkiksi:

- 12.8. kansainvälinen nuorison päivä
- 2.10. kansainvälinen väkivallattomuuden päivä
- 11.10. tyttöjen oikeuksien päivä
- 24.10. YK:n päivä
- 20.11. lapsen oikeuksien päivä
- 10.12. ihmisoikeuksien päivä
- 6.2. saamelaisten kansallispäivä
- 14.2. ystävänpäivä
- 20.2. kansainvälinen rasisminvastainen päivä
- 1.3. **syrjinnän vastainen päivä**
- 8.3. naisten päivä
- 19.3. **Minna Canthin päivä, tasa-arvon päivä**
- 8.4. romanien kansallispäivä
- 9.5. Eurooppa-päivä

Kevään 2020 kyselyjen jälkeen voidaan laatia suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä ja seurata niiden toteutumista.

LIITTEET: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -taidonpolut

LIITE 1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -taidonpolut

Taidonpolut 1-2 LK

<p>PERHE JA LÄHIYMPÄRISTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lapsi oppii ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia, perheet ovat erilaisia. ▪ Lapsi oppii, että ei ole tyttöjen ja poikien juttuja, vaan voi valita mieleisensä, itselle sopivan tekemisen. ▪ Lapsi oppii pohtimaan ja keskustelemaan oikeasta ja väärästä sekä kunnioittamaan toista.	<p>HUOMIOITAVIA ASIOITA JA OLETUKSIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Annetaanko tytöille ja pojille erilaisia tehtäviä ja oppivatko he ottamaan myös erilaisia tehtäviä, esim. ryhmätöissä ja projekteissa: tytöt tekevät tiedonhaun ja opiskelemista vaativat työt ja pojat piirtävät ▪ Annetaanko poikien valita heille mielekkäämmät tehtävät ja tytöt tekevät loput sekä edellytetäänkö tytöiltä muiden jälkien siivoamista ▪ Perinteisiin rooleihin ja ennakkoluuloihin perustuvat käsitykset lapsesta vaikuttavat tehtävänantoihin, työnjakoihin, läksyjen kuulusteluihin, vuorovaikutustilanteisiin, puhe aikaan, liikkumiseen, jne. ja sen myötä muovaavat myös käsitystä oppilaan aktiivisuudesta ja osaamisesta ▪ Sallitaanko tytöille ja pojille eri tavoin puhe aikaa – tyttöjen ja poikien äänenvoimakkuutta ja puhe aikaa ohjeistetaan eri tavoin: pojille sallitaan ja tyttöjä rajoitetaan
---	--

Taidonpolut 3-4 LK

<p>MEIDÄN KOULU JA LÄHIYMPÄRISTÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lapsi oppii, että hän saa tuoda esiin mielipiteensä tulematta torjutuksi. ▪ Lapsi oppii kuuntelemaan toisten ajatuksia ja kunnioittamaan niitä. ▪ Lapsi oppii työskentelemään kaikkien kanssa.	<p>HUOMIOITAVIA ASIOITA JA OLETUKSIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Annetaanko tytöille ja pojille erilaisia tehtäviä ja oppivatko he ottamaan myös erilaisia tehtäviä, esim. ryhmätöissä ja projekteissa: tytöt tekevät tiedonhaun ja opiskelemista vaativat työt ja pojat piirtävät ▪ Annetaanko poikien valita heille mielekkäämmät tehtävät ja tytöt tekevät loput sekä edellytetäänkö tytöiltä muiden jälkien siivoamista ▪ Sallitaanko tytöille ja pojille eri tavoin puhe aikaa – tyttöjen ja poikien äänenvoimakkuutta ja puhe aikaa ohjeistetaan eri tavoin: pojille sallitaan ja tyttöjä rajoitetaan
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuka saa keskeyttää ja miten keskeytyksiin reagoidaan? ▪ Opetellaan kuuntelemaan toista sekä harjoitellaan arvostavaa sekä kunnioittavaa dialogia: väittelyn ja dialogin ero.
--	--

Taidonpolut 5-6 LK

<p>MAAILMA LAAJENEE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lapsi oppii, että kaikenlaiset tavat olla tyttö tai poika ovat ok. ▪ Lapsi oppii kunnioittamaan ja arvostamaan monikulttuurisuutta. ▪ Lapsi oppii näkemään itsensä arvokkaana osana ryhmää. 	<p>HUOMIOITAVIA ASIOITA JA OLETUKSIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Muunsukupuolisuus ▪ Murrosiän mukanaan tuomat fyysiset muutokset → miten estetään epäasialliset kommentit sekä muu mahdollinen häirintä? ▪ Sukupuolista häirintää voi tapahtua myös sukupuoliryhmän sisällä esim. siten, että tarkoituksellisesti loukataan yksilön tapa olla ja ”esittää” omaa sukupuoltaan, kuten tietynlainen maskuliinisuus tai feminiinisyys (eli tapa olla poika/mies tai tyttö/nainen) on väheksyttyä. Häirintä voi ilmetä myös tietynlaisen maskuliinisuuden yleisenä korostamisena esim. ”uhon” ja rehvastelun avulla, jolloin muunlaiset pojat voivat tuntea olonsa tukalaksi. ▪ Opetusmateriaalissa otettava huomioon mm.: <ul style="list-style-type: none"> ○ millaisia esimerkkejä oppimateriaaleissa: ovatko esimerkit tyttöjen ja poikien elämämpiireistä ja vahvistetaanko täten oppilaiden käsitystä siitä, että ko. oppiaine on joko tyttöjen tai poikien ”juttu” ○ kertomukset: kenestä, millä tavoin ja millaisista tilanteista kerrotaan → vahvistetaanko perinteisiä sukupuolirooleja tai kulttuureihin liittyviä stereotyyppisiä käsityksiä? ○ kuva-aineistot
--	---

<p>IDENTITEETTIÄ ETSIMÄSSÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nuori oppii hyväksymään itsensä osana monimuotoista yhteisöä. ▪ Nuori oppii, että hän tulee arvostetuksi, kuulluksi ja hyväksytyksi. ▪ Nuori oppii pohtimaan sukupuoli-identiteettiään.	<p>HUOMIOITAVIA ASIOITA JA OLETUKSIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ”Pojat on poikia” -ajattelu sallii väkivaltakulttuurin, jolloin heitä ei vaadita hyvää käytöstä kuten muilta, eli luovutaan heidän kasvattamisestaan. ▪ Verbaalinen kiusaaminen: millaista kielenkäyttöä sallitaan ja miten siihen puututaan? ▪ Huumoriin piilotettu kiusaaminen ja vähättely on yleinen väkivallan muoto. ▪ Nuorten keskuudessa tapahtuu kamppailua vallasta ja arvostamisesta. ▪ Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen kohdistuvaan häirintään puuttuminen: koulussa sallitaan paljon rajumpi häirintä ja seksismi kuin esim. työpaikoilla, jossa vastaava toiminta johtaisi rikostutkintaan (nimittely, kopelointi jne.) ▪ ”Rakkaudesta se hevonenkin potkii” -ajattelu sallii seksismin ja häirinnän sekä sen jatkumisen; ei havaita, että ”uhri” on jatkuvan vallankäytön kohteena ja häirinnän sallimisella ei puolusteta uhria. ▪ Murrosiän mukanaan tuomat fyysiset muutokset → miten estetään epäasialliset kommentit sekä muu mahdollinen häirintä? ▪ Sukupuolista häirintää voi tapahtua myös sukupuoliryhmän sisällä esim. siten, että tarkoituksellisesti loukataan yksilön tapa olla ja ”esittää” omaa sukupuoltaan, kuten tietynlainen maskuliinisuus tai feminiinisyys (eli tapa olla poika/mies tai tyttö/nainen) on väheksyttyä. Häirintä voi ilmetä myös tietynlaisen maskuliinisuuden yleisenä korostamisena esim. ”uhon” ja rehvastelun avulla, jolloin muunlaiset pojat voivat tuntea olonsa tukalaksi.
--	---

Taidonpolut 8-9 LK

<p>MINÄ OSANA MAAILMAA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nuori oppii muodostamaan mielipiteitä vallitsevista ilmiöistä ja perustelemaan niitä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen ajattelun hengessä. ▪ Nuori oppii näkemään erilaisuuden rikkautena. ▪ Nuori oppii suunnittelemaan tulevaisuuttaan rohkeasti omista lähtökohdistaan käsin. ▪ Nuori oppii tunnistamaan oman vastuunsa esimerkkinä nuoremmille ja toimimaan sen mukaan.	<p>HUOMIOITAVIA ASIOITA JA OLETUKSIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vaikuttaako osaaminen hierarkkiseen asemaan yhteisössä; onko osaamisen arvostamisessa eroja? ▪ Oman ja muiden osaamisen tunnistaminen ja arvostaminen
---	---